

PÉNZÜGYI STABILITÁS ÉS GAZDASÁGI VERSENYKÉPESSÉG

ÖSSZEFOGLALÓ¹

A kormányzati képességek minősége jelentős hatással van a mindenkorai pénzügyi stabilitásra és a versenyképesség területén tapasztalható eredményekre. Sőt, a versenyképesség kapcsán azt is fontos kiemelni, hogy a mai kormányzati döntések nemcsak a jelen, hanem a jövő versenyképességét is befolyásolják. Korunkban a jövő versenyképessége szempontjából döntő kérdés, hogy a folyamatban lévő jelentős változásokba, az „Ipar 4.0”-nak nevezett technológiai forradalomba be tud-e egy ország kapcsolódni. Ugyanis ha erre nem képes, akkor nagy valószínűséggel a perifériára szorul. A bekapcsolódás feltétele – az egészséges pénzügyi rendszer mellett – a jó fejlesztéspolitika. Kulcsfontosságú feladat a gazdasági szerkezet tudatos alakítása, a nagy hozzáadott értéket előállító ágazatok arányának növelése, ezzel összefüggésben az országban működő értékláncok meghosszabbítása azért, hogy a nagyobb hozzáadott értékű szakaszok is helyben legyenek, ezzel hozzájáruljanak a termelékenység növeléséhez és a jól fizető munkahelyek arányának növeléséhez.

A digitalizációs folyamatba való bekapcsolódás ugyanakkor feltételekhez kötött: a technológiai befektetések mellett tudásra, innovációt bátorító környezetre, a digitális képességek fejlesztésére van szükség. A korszerű technológia alkalmazása a rendelkezésre álló tudással együtt növeli annak esélyét, hogy az exporton belül növekedjék a nagy tudást, innovációt és újdonságokat tartalmazó termékek és szolgáltatások aránya, azaz hogy egyre inkább ne csak megvásárolni kényszerüljünk mások tudását, fejlesztési eredményeit, hanem eladni is tudjunk „magyar tudást”. Ez javítja ugyanis a cserearányt, növeli a megtermelt és így elosztható, befektethető új értéket. Ezzel egyúttal növeli a GNI-mutató GDP-hez mért arányát, vagyis hozzájárul ahhoz, hogy a hazai szereplők által létrehozott új érték, amely a hazai gazdasági és társadalmi fejlődés alapja, jobban nőjön, mint a GDP, amelynek olyan elemei is vannak – mint például a külföldi cégek repatriált profitja, osztaléka –, amelyek nem Magyarországon hasznosulnak.

Végső soron pedig ez lehetővé teszi, hogy a magyar gazdaság az olcsó munkaerővel való versenyzésről áttérjen a tudásra, képességekre, innovációra építő versenyképességre: azaz „termelési központ” helyett minél inkább „tudásközponttá” is tudjunk válni. A friss nemzetközi elemzések szerint az új technológiák gyors és hatékony alkalmazására nem vagyunk megfelelően felkészülve. Az EU által szerkesztett „digitális gazdaság és társadalom index” alapján az EU 28 tagországa közül a 21.-ek vagyunk. Az IMD Versenyképességi Kutatóintézet 2017 júniusában megjelent tanulmánya szerint az ún. digitális versenyképességi listán Magyarország a vizsgált 63 ország közül a 44., a V4-országok közül az utolsó. Ennek egyik oka lehet, hogy az általunk vizsgált mutatók szerint a K+F-ráfordítások értéke stagnál. Bár a vállalkezési kuta-

tó-fejlesztő helyek GDP-arányos ráfordítása emelkedik, a kutató-intézeteké és felsőoktatási kutató-fejlesztő helyeké fokozatosan mérséklődik. Továbbá 2012-től kezdve csökkent a kutatás-fejlesztés területén dolgozók aránya az összes foglalkoztatotton belül. Pedig a korszerű technológia alkalmazhatósága és a digitális képességek fejlesztése szempontjából fontos lenne az arányuk növelése, a kutató-fejlesztők megtartása, a tudástranszfer felgyorsítása az oktató-kutató helyek és az üzleti világ között.

Nem mindegy tehát, hogy a Jó Állam milyen lépéseket tesz azért, hogy a technológiai, illetve tudásforradalomba Magyarország aktív résztvevőként tudjon bekapcsolódni. A helyzet feltérképezése és a teendők megfogalmazása érdekében új mutatókat vezetünk be 2017-ben, amelyek segítségével értékeljük a gazdaság jelenlegi szerkezetét, diverzifikáltságát, az értékláncok hosszát, a technológiaintenzív feldolgozóipari és tudásintenzív szolgáltatási vállalkozások arányát a bruttó hozzáadott érték termelésében, valamint ezek részesedését a foglalkoztatásból. A termelékenység hagyományos mutatója, az egy foglalkoztatottra jutó bruttó hazai termék mellett új mutatóként elemezzük az ún. *fejlettségi mutatót*, amely az EU átlagos gazdasági fejlettségi szintjéhez hasonlítja a magyar gazdaság fejlettségi szintjét, illetve annak éves változását és regionális értékeit. A fejlettségi szint javítása is összefügg azzal, hogy be tudunk-e kapcsolódni a digitalizációs folyamatokba. Ezért elemezzük az ún. *teljes tényező termelékenység* elemeinek, összetevőinek alakulását is. A teljes tényező termelékenységi mutató elemzése azért fontos, mert bizonyított, hogy a versenyképesebb gazdaságokban ez a mutató gyorsabban nő, mint a hagyományos termelékenységi mutató. Ennek az az oka, hogy a teljes tényező termelékenységi mutató nemcsak azt vizsgálja, hogy a munkavállalók által megtermelt GDP hogyan alakul, hanem azt is elemzi, hogy milyen korszerű a technológia, amelyet a munkavállalók alkalmaznak, milyen tudás-szintet igénylő munkák állnak rendelkezésre, milyen korszerű a cégek menedzselése, szervezetsége és irányítása. Vagyis ez a mutató arra nézve is irányt mutat, hogy hogyan lehetne a hagyományos termelékenységet emelni. Így kapcsolódik más, az innovációval és a képzettségi szinttel összefüggő mutatókhoz, közöttük is különösen az élethosszig való tanulás, vagyis a *felntt-képzés* mutatóhoz. A teljes tényező termelékenységi mutató javításának egyik jó módszere ugyanis a munkavállalók állandó továbbképzése. A felntt-képzésben való részvétel a humán tőkébe való folyamatos befektetést mérő inputmutató. A felntt-képzésben való részvétel aránya általában jelentősen befolyásolja a termelékenység-növelés lehetőségét, különösen a teljes tényező termelékenység emelkedésének lehetőségét, mivel új tudás és képességek megszerzését teszi lehetővé, ezzel növeli a rendelkezésre álló, magasabb képzettségi szintű munkaerő nagyságát.

Hazánkban nem is annyira a folyamatos képzésben, felntt-képzésben való alacsony részvételi arány, hanem inkább a nagy területi különbségek jelentenek veszélyt, ugyanis ha

¹ A fejezet szerzői: Prof. Dr. Csath Magdolna (a munkacsoport vezetője), Ludmánné Gyórpál Tünde, Nagy Balázs, Dr. Taksás Balázs, Dr. Vinogradov Szergej